Μέ ἀφορμή τήν ἀνάλυση τοῦ Καθηγητοῦ κ. Λ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Η ΕΚΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ Ο ΟΥΣΙΩΔΗΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΥΝΝΡΑ

Μιά ἐπιστολή τοῦ τέως ὑπουργοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΖΙΓΔΗ

Η ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ τῆς ἱστορικῆς ἀναδρομῆς τοῦ Καθηγητοῦ κ. Λ. Νικολαΐδη στόν «Οἰκονομικό Ταχυδρόμο» (τεῦχος τῆς 9ης καί 16ης Δεκεμβρίου 1971) γιά τήν πορεία ἐκβιομηχανίσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό 1946 μέχρι σήμερα, εἶχε ἰδιαίτερη ἀπήχηση καί ποικίλες ἀντιδράσεις. Πολλές προσωπικότητες πού διεδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στά οἰκονομικά τῆς ἐποχῆς, ἐξέφρασαν τή σύμφωνη γνώμη ἤ τή διαφωνία τους μέ τά ὅσα ἀφηγεῖται ἤ καί ὑποστηρίζει ὁ κ. Νικολαΐδης, ὑπογραμμίζοντας κυρίως ὅτι ὑπάρχει σ' αὐτά μιά μονομέρεια καί ὑπερτονισμός τῆς συμβολῆς του ἤ μείωση τῆς σημασίας τῆς συμβολῆς ἄλλων παραγόντων στήν τότε προσπάθεια ἐκκινήσεως τῆς ἐκβιομηχανίσεως. Ἀνάμεσα στίς πρῶτες ἀντιδράσεις ἦταν καί τοῦ Καθηγητοῦ καί Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Ξεν. Ζολώτα, ὁ ὁποῖος καί μᾶς ἀπέστειλε καί ἕνα βιβλίο του τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπό τόν τίτλο «Ἀνασυγκρότησις καί βιωσιμότης» (ἔκδοση Ἀργ. Παπαζήση 1948) στό ὁποῖο περιέχονται τέσσερα ἄρθρα του, δημοσιευθέντα τότε στό «Βῆμα», ὅπου ἀναλύει, γιατί τό πρόγραμμα Νικολαΐδη ἦταν πολύ περιωρισμένου βεληνεκοῦς στόχου, ἐνῶ ἡ ἀξιοποίηση τοῦ Σχεδίου Μάρσαλλ γιά τήν ἔξοδο τῆς Ἑλλάδος ἀπό τήν ὑπανάπτυξη, ἐπέβαλε τήν κατάρτιση μεγάλων σχεδίων. (Χαρακτηριστικά ἀποσπάσματα ἀπό τίς ἀπόψεις αὐτές τοῦ κ. Ζολώτα παρακληθήκαμε καί εὐχαρίστως θά δημοσιεύσουμε στό προσεχές τεῦχος). Ἄλλη γραπτή ἀντίδραση ἐλάβαμε ἀπό τόν πρώην ὑπουργό κ. Ἰωάννη Ζίγδη, ὁ ὁποῖος κατά τά πρῶτα χρόνια μετά τήν ἀπελευθέρωση διεδραμάτισε ἀποφασιστικό ρόλο στήν οἰκονομική ἀνασυγκρότηση τῆς Ἑλλάδος, χάρη στήν ὑπεύθυνη θέση του καί τήν ἐργώδη προσπάθειά του στά πλαίσια τῆς UNRRA.

Χαίρομε πού ἡ δημοσίευση τῶν ἀναμνήσεων τοῦ κ. Νικολαΐδη δίνει τήν εὐκαιρία σέ μιά γενικώτερη ἀναδρομή στήν οἰκονομική ἱστορία τῆς χώρας μας κατά τήν μεταπολεμική περίοδο. Μέ τήν κατωτέρω ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος ἐπιστολή του, ὁ κ. Ζίγδης, παρέχει συγκεκριμένες καί σαφεῖς πληροφορίες γιά τό ἀξιόλογο ἔργο πού πραγματοποίησαν οἱ Ἕλληνες ἐπιστήμονες πού ἐργάσθηκαν στά πλαίσια τῆς UNRRA καί στόν μελετητικό τομέα, ἔργο ἀπό τό ὁποῖο ἄντλησαν στοιχεῖα, ἰδέες καί κατευθύνσεις οἱ ἐν συνεχείᾳ ἐργασθέντες γιά τήν προώθηση τῆς ἐκβιομηχανίσεως καί γενικά τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Πιστεύομε ὅτι ἡ συζήτηση ἡ ὁποία ἄνοιξε μέ τό δημοσίευμα τοῦ κ. Νικολαΐδη, εἶναι ἰδιαιτέρως χρήσιμη, διαφωτίζει δέ τούς νεώτερους ἀπό ἐμᾶς γιά τήν ἀληθινή ἱστορία τοῦ τόπου μας καί τίς προσπάθειες πού κατεβλήθησαν ἀπό κυβερνήσεις, ἐπιστήμονες καί ἄλλους παράγοντες καθ' ὅλη τήν μεταπολεμική περίοδο, ὥστε νά μποροῦμε σήμερα νά ἑορτάζουμε τήν κατάκτηση τῶν 1.000 δολλαρίων ὡς κατά κεφαλήν εἰσοδήματος τῆς Ἑλλάδος. Ἡ συζήτηση αὐτή, δίνει ἀκόμα τήν εὐκαιρία ὄχι μόνον νά μάθουν οἱ νεώτεροι τά ὅσα πραγματοποιήθηκαν, ἀλλά καί νά γίνη μιά ἀνασκόπηση ἀπό ὅσους ἔπαιξαν τότε ἀποφασιστικό ρόλο καί ζοῦν ἀκόμη καί μέ τήν ἀπόσταση τοῦ χρόνου καί ὁλοκληρωμένη σήμερα τήν εἰκόνα τῶν ὅσων ἐκτελέσθηκαν νά γίνη μιά νέα ἐκτίμηση καί μιά ψυχραιμότερη κριτική τους. Χαίρομε, πού ὁ κ. Ζίγδης παρ' ὅλο πού γιά τεχνικούς λόγους δέν ἔχει πρόχειρες τίς πληροφοριακές πηγές ἐνισχύσεως τῆς μνήμης τους, θέλησε ἀπό τίς Φυλακές Κορυδαλλοῦ νά συμβάλη στή δημόσια, ὅπως ἐξελίσσεται, συζήτηση γύρω ἀπό τό ἱστορικό τῆς ἐκβιομηχανίσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἀσφαλῶς, εἶναι ἀπό τούς ἁρμοδίους γιά νά ἔχη λόγο ἐπί τοῦ θέματος καί εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι πολλά τοῦ ὀφείλει ἡ μεταπολεμική ἀνάπτυξη τῆς χώρας μας.

Φυσικά, οἱ στῆλες τοῦ «Οἰκονομικοῦ» εἶναι ἀνοικτές καί σέ κάθε ἄλλον ἁρμόδιο, τότε ἤ καί τώρα, γιά νά ἀναπτύξη τίς σχετικές ἀπόψεις του, ἐλπίζομε, ὅτι ἀνάμεσα σ' αὐτούς, θά εἶναι καί ὁρισμένοι οἱ ὁποῖοι χολώθηκαν ἀπό τή δημοσίευση τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Νικολαΐδη, πού τό ἔργο τους οὔτε ἐμεῖς, οὔτε — εἴμαστε βέβαιοι — καί ὁ ἀρθρογράφος εἶχε τήν πρόθεση νά μειώση ἤ ἀγνοήση.

W.

Φίλε κ. Διευθυντά,

«Οἱ ἀναδρομές στό παρελθόν εἶναι πάντα χρήσιμες», ἀσφαλῶς, ὅπως γράφει ὁ συνεργάτης σας κ. W., προλογίζοντας τίς ἀναμνήσεις τοῦ καθηγητοῦ κ. Λ. Νικολαΐδη γιά τή συμβολή του στόν ἀγῶνα γιά τήν ἐκβιομηχάνιση. Ὑπό τόν ὅρο φυσικά ὅτι καί καλόπιστα ἀκόμα δέν κακοποιεῖται ἡ ἱστορική ἀλήθεια. Φοβοῦμαι, ὅμως, ὅτι τό τελευταῖο αὐτό δέν συμβαίνει οὔτε μέ τό σημείωμα τοῦ κ. W. οὔτε μέ τό κείμενο τῆς διαλέξεως τοῦ κ. καθηγητοῦ, τουλάχιστον πάνω σέ μερικά βασικά θέματα.

1. Τό πρῶτο πρόγραμμα «ἐξηλεκτρισμοῦ καί ἐκβιομηχανίσεως» τῆς Ἑλλάδας εἶναι προϊόν τῆς ἐργασίας πού ἔγινε στήν UNRRA ἀπό τόν Ὀκτώβρη τοῦ 1945 ἕως τήν ἄνοιξη τοῦ 1947 — τότε τέλειωσαν οἱ ἐργασίες τῆς Ἀποστολῆς Ἑλλάδος. Κατόπιν ὑποδείξεώς μου στόν τότε γενικόν διευθυντήν, μακαρίτη τώρα, B. Maben, συστήθηκε μιά μεγάλη Ἐπιτροπή «Ἀξιοποιήσεως τῶν Πλουτοπαραγωγικῶν Πόρων τῆς Ἑλλάδος», ἡ ὁποία ἐχρησιμοποίησε 150 περίπου Ἕλληνες καί ξένους τεχνικούς καί οἰκονομολόγους, καθηγητές τοῦ Πολυτεχνείου καί τοῦ Πανεπιστημίου, ἀνωτάτους κρατικούς λειτουργούς, βιομηχάνους, τραπεζίτες κλπ., πολλοί ἀπό τούς ὁποίους διακρίθηκαν καί μεταγενέστερα σ' ὅλους τούς τομεῖς τῆς ἐθνικῆς ζωῆς — ἔγιναν ὑπουργοί, διοικητές μεγάλων τραπεζῶν, δημοσίων ἐπιχειρήσεων κλπ. Διατέλεσα πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς μέ γενικό γραμματέα τόν ὑφηγητή τοῦ Πολυτεχνείου κ. Γ. Κούμουλο. Γενικός συντονιστής γιά τόν τεχνικό τομέα ἦταν ὁ μακαρίτης Κ. Γουναράκης, πρύτανις τότε τοῦ Πολυτεχνείου. Τό ἔργο τῆς Ἐπιτροπῆς ἐνσωματώθηκε σέ 6 πολυγραφημένους τόμους καί σέ 2 εἰδικά βιβλία, «Τόν Ὀρυκτό Πλοῦτο τῆς Ἑλλάδος» καί τήν «Ἁλιεία», τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ ἐκτύπωση δέν συμπληρώθηκε ἐξαιτίας τοῦ... ἐνδιαφέροντος τοῦ ὑπουργείου Συντονισμοῦ, πού ἀνέλαβε τή σχετική εὐθύνη ὕστερα ἀπό τόν τερματισμό τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἀποστολῆς τῆς UNRRA!

Ἡ ἀνάληψη τῆς προσπάθειας γιά τή σύνταξη τοῦ προγράμματος ἐκβιομηχανίσεως καί ἐξηλεκτρισμοῦ ὀφειλόταν στό γεγονός, ὅτι μέ τήν πλήρη ἀποδιοργάνωση τῆς οἰκονομίας τήν ἐποχή ἐκείνη καί τόν γενικό πεσσιμισμό ἄρχισε καί σέ ὑπεύθυνους συμμαχικούς κύκλους νά κατακτᾶ ἔδαφος ἡ θεωρία «περί μή βιωσιμότητος» τῆς Ἑλλάδας, πού θά εἶχε μοιραῖες συνέπειες, ἐάν δέν γινόταν μιά καλά θεμελιωμένη ἀνασκευή της στόν οἰκονομικό κυρίως τομέα. Ἀπό τήν ὑπεύθυνη θέση πού κατεῖχα στήν ἀποστολή τῆς UNRRA ἐνόμισα καθῆκον μου, ὅτι ἀπό τόν διεθνῆ αὐτόν ὀργανισμό ἔπρεπε νά ξεκινήση ἡ σχετική προσπάθεια. Καί μέ πολλή ἱκανοποίηση διαπίστωσα τή σύμπτωση ἀπόψεων καί τήν ἐνεργό συμπαράσταση τοῦ γενικοῦ διευθυντῆ B. Maben καί τοῦ οἰκονομικοῦ συμβούλου John Çoppock — χάρη στούς ὁποίους ἐξασφαλίστηκαν οἱ ἀπαιτούμενες πιστώσεις καί ἡ ἐπίσημη υἱοθέτηση τῶν προτάσεών μου.

2. Ὑπῆρχαν βέβαια καί πρίν ἀπό τόν πόλεμο καί κατά τήν κατοχή διάφορες μελέτες γιά τόν ἐξηλεκτρισμό καί τήν ἐκβιομηχάνιση — «ποικίλης ποιότητος καί ἀρτιότητος». Ἦταν περιπτωσιακές ὅλες. Κανένα σχέδιο δέν ὑπῆρχε πού νά τίς ἑνώση σ' ἕνα ὀργανικό σύνολο.

Ἀνακαλύφτηκε ὁ ὀρυκτός πλοῦτος

Αὐτό τό κάναμε στήν UNRRA. Βέβαια ὅσοι συνεργάστηκαν μέσα στά πλαίσια τῆς Ἐπιτροπῆς καί τῆς ὑπηρεσίας πού τήν ὑποβοήθησε ἔκαναν χρήση ὅλων τῶν σχετικῶν ἐργασιῶν πού ἦταν τότε διαθέσιμες. Συγκέντρωσαν ὅμως καί ἄλλα πολλά στοιχεῖα, πού δέν ἦταν γνωστά. Μέ τά στοιχεῖα αὐτά λύθηκε ἰδιαίτερα τό περίφημο «θέμα τοῦ λιγνίτη» — πού βασάνιζε τή χώρα γιά 50 χρόνια. Στήν UNRRA ἔγινε ἡ ὁριστική ἀπόδειξη τοῦ λιγνιτικοῦ πλούτου πού ὑπάρχει στήν Ἑλλάδα καί ἐκεῖ «ἀνακαλύφθηκε» ἡ Πτολεμαΐδα, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξασφαλίστηκαν κατά τρόπο κάπως μυθιστορηματικό τά στοιχεῖα τῶν προπολεμικῶν ἐρευνῶν τοῦ Γερμανοῦ καθηγητῆ Keggel.

Ἡ μεγάλη δυσκολία τῆς Ἐπιτροπῆς ἦταν νά πείση τίς ἑλληνικές δημόσιες ὑπηρεσίες νά συνεργαστοῦν σέ μιά προσπάθεια, πού τήν ἐποχή ἐκείνη φαινόταν στούς πολλούς σάν χιμαιρική. Μεγάλη δυσκολία συναντήσαμε ἐπίσης νά πείσουμε τούς Ἕλληνες ἐπιστήμονες νά καθήσουν στό ἴδιο τραπέζι καί νά συζητήσουν γιά τή διασφάλιση τοῦ μέλλοντος τῆς χώρας, ὅταν τά πάθη πού τούς χώριζαν βρίσκονταν σέ ἐκρηκτική ἔξαψη. Ὑπῆρχαν καί ἄλλες δυσκολίες ἐξίσου σημαντικές. Ἦταν ἡ γενική προκατάληψη, ὅτι ἡ Ἑλλάδα δέν μπορεῖ νά γίνη βιομηχανικό κράτος, ὅτι ἡ βιομηχανική ἀνάπτυξη θά ζημίωνε τή γεωργία, ὅτι οἱ ξένοι δέν θά μᾶς ἄφηναν νά ἀποκτήσουμε βιομηχανία, γιατί φοβοῦνται τόν συναγωνισμό μας! κ.λ.π.

Ὅλες αὐτές οἱ δυσχέρειες παραμερίστηκαν καί 150 περίπου ἐξαίρετοι Ἕλληνες — μέ τή συμπαράσταση λίγων ξένων — καθησαν καί δούλεψαν γιά πρώτη φορά, νομίζω, σέ «ὁμάδες ἐργασίας» ἐπί 1½ χρόνο, χωρίς τά συνηθισμένα παρατράγουδα. Καί ἔβγαλαν ἕνα ἔργο, πού καί σάν σύνολο καί στά διάφορα τμήματά του ἦταν συλλογικό.

3. Τό πρῶτο μέρος τῆς ἐργασίας τῆς Ἐπιτροπῆς ἦταν νά διαπιστώση τούς φυσικούς πόρους τῆς χώρας — ὀρυκτό πλοῦτο καί ὑδάτινο δυναμικό. Τότε γιά πρώτη φορά ἀποδείχθηκε πώς ἡ περίφημη φυσική φτώχεια τῆς χώρας ἦταν μῦθος. Ὅτι ὑπῆρχαν ἀξιολογώτατα ἀποθέματα βωξίτη, λευκόλιθου, νικελιούχων καί πυριτικῶν σιδηρομεταλλευμάτων κλπ., πού ἄν ἀξιοποιοῦνταν θά μετέβαλλαν τή δομή τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας. Ἀποδείχθηκε ἐπίσης ὅτι οἱ ἔρευνες γιά τήν διαπίστωση τῆς φυσικῆς προικίσεως τῆς Ἑλλάδας ἦταν σχεδόν ἀνύπαρκτες καί ἡ Ἑλλάδα στήν πραγματικότητα ἦταν ἡ μεγάλη ἄγνωστη.

Ὅλα τά συμπεράσματα γιά τόν ὀρυκτό πλοῦτο δημοσιεύτηκαν στόν εἰδικό τόμο, τό 1947, «Ὁ Ὀρυκτός Πλοῦτος τῆς Ἑλλάδος», πού σημείωσε ἐποχή. Σ' αὐτόν γιά πρώτη φορά ἔγινε καί ἡ πρόταση γιά τήν ἵδρυση εἰδικοῦ ἰνστιτούτου ἐρεύνης τοῦ ὑπεδάφους, πού πραγματοποιήθηκε μέ τή σύσταση τοῦ Ι.Γ.Ε.Υ. ἀπό τήν κυβέρνηση Πλαστήρα τό 1951 — ἄν θυμοῦμαι καλά. Σ' αὐτόν δημοσιεύτηκε καί ὁ πρῶτος λεπτομερής μεταλλευτικός χάρτης τῆς Ἑλλάδας — ἔργο τοῦ μακαρίτη Ν. Λιάτσικα καί τῆς ὁμάδας του.

Οἱ ποταμοί τῆς Ἑλλάδας, ἰδιαίτερα ὁ Ἀχελῶος, ὁ Ἀλιάκμονας, ὁ Λάδονας κλπ., ὑπῆρξαν ἀντικείμενο εἰδικῆς μελέτης πού δημοσιεύτηκε στούς πολυγραφημένους τόμους, μέ τούς σχετικούς χάρτες καί σχεδιαγράμματα.

Ἡ ἀξιοποίηση τῶν πόρων

Τό δεύτερο μέρος τῆς ἐργασίας περιλάμβανε τήν ἀξιοποίηση τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πόρων, πού διαπιστώθηκαν μέ τόν παραπάνω τρόπο. Οἱ προτάσεις ἦταν χωρισμένες σέ δυό τμήματα: Τό «πρόγραμμα ἐξηλεκτρισμοῦ» καί τό «πρόγραμμα ἐκβιομηχανίσεως». Καί τά δυό ἐκάλυπταν περίοδο 20 χρόνων καί ἦταν διαιρεμένα σέ 4 πενταετῆ προγράμματα.

Τό τρίτο μέρος ἀποτελοῦσε μιά συστηματική ἀνάλυση τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας — ἀπαραίτητη γιά νά δείξη τίς ἀδυναμίες της, ἀλλά καί τήν ἀνάγκη τῆς ἐκβιομηχάνισης. Σ' αὐτό τό τρίτο μέρος, δημοσιεύτηκαν οἱ μελέτες γιά τό ἐθνικό εἰσόδημα, τό ἰσοζύγιο πληρωμῶν καί τήν ἀπασχόληση — πού γιά πρώτη φορά χρησιμοποιοῦσαν τίς τελευταῖες μεθόδους τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης. Οἱ μελέτες αὐτές ὑπῆρξαν τά πρότυπα γιά τίς ἀνάλογες ἐργασίες πού ἔγιναν μετά ἀπό τήν Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, τήν Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν κ.λ.π.

Βασικά στοιχεῖα τῶν προγραμμάτων

4. Ἐπιβάλλεται ἴσως νά παραθέσω μερικά βασικά στοιχεῖα τῶν δυό προγραμμάτων.

Τό σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ βασιζόταν κυρίως στήν ἀξιοποίηση τοῦ Ἀχελώου καί τῆς Πτολεμαΐδος. Κατόπιν ἐρχόνταν τά ποτάμια καί τά λιγνιτοφόρα κοιτάσματα μικρότερης σημασίας. Τό πρόγραμμα ἀνστράφηκε βραδύτερα γιατί ἐπικράτησαν οἱ ἀμφισβητητές τῆς Πτολεμαΐδος καί ὅταν ἱδρύθηκε τό 1950 ἡ ΔΕΗ ἄρχισε ἀπό τά μικρά ἔργα γιά νά πάη σιγά σιγά στά μεγάλα. Δέν εἶναι τῆς ὥρας νά καταλογίσουμε τίς εὐθύνες γι' αὐτό, οὔτε νά διαπιστώσουμε τίς ζημιές πού ἔγιναν στήν ἐθνική οἰκονομία ἀπό τήν ἀλλαγή αὐτή τακτικῆς.

Ἡ ἐκβιομηχάνιση ἀπό τήν ἄλλη μεριά στηριζόταν κατά πρώτιστο λόγο στήν ἀξιοποίηση τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου. Γι' αὐτό τό πρόγραμμα ἐπρότεινε τήν ἵδρυση μεγάλων ἐξαγωγικῶν βιομηχανιῶν, πού θά λειτουργοῦσαν μέ διεθνές κόστος — βιομηχανία ἀλουμινίου, μαγνησίας, νίκελ κλπ. Ἀποθάρρυνε δέ τήν ἐξαγωγή ἀνεπεξεργάστων μεταλλευμάτων, ἀλλά προχωροῦσε ἐπίσης σέ προτάσεις γιά τήν ἵδρυση κάθε εἴδους βιομηχανιῶν ἔστω καί ἄν δέν ὑπῆρχαν στόν τόπο οἱ πρῶτες ὗλες, σέ μεγέθη ὅμως, πού ἐξασφάλιζαν διεθνές κόστος λειτουργίας. Ἡ ἐπιλογή τους γινόταν μέ κριτήριο τίς ἐπιπτώσεις τους στό ἐθνικό εἰσόδημα, τήν ἀπασχόληση καί τό ἰσοζύγιο πληρωμῶν.

Οἱ βασικές αὐτές ἀρχές πάνω

→

στίς όποίες θεμελιώθηκε τό σχέδιο τῆς ἐκβιομηχανίσεως ἀνταποκρίνονταν στίς ἐπιστημονικές ἀντιλήψεις καί τοῦ ἐξασφάλισαν τή δύναμη νά μεταπείση πολλούς ἑλληνικούς καί ξένους παράγοντες ἀπό τίς βαθειά ριζωμένες προκαταλήψεις τους.

5. 'Η πρώτη μεγάλη συμβολή τῆς ὅλης ἐργασίας σημειώθηκε μέ τήν τελική ἔκθεση τῆς ἀποστολῆς Paul Porter, πού ἦλθε στήν 'Ελλάδα εὐθύς μετά τήν ἐξαγγελία τοῦ δόγματος Τρούμαν τήν ἄνοιξη τοῦ 1947. ('Ο P. Porter δέν εἶχε καμία σχέση μέ τόν συνώνυμό του, πού ἦλθε στήν 'Ελλάδα μετά 2 χρόνια περίπου, σάν ἀρχηγός τῆς Οἰκονομικῆς 'Αποστολῆς τῶν ΗΠΑ). 'Αντίθετα πρός ὅ,τι εἶχε ἀκούσει, τά σχεδιαγράμματα καί οἱ χάρτες τῶν μελετῶν πού καταλάμβαναν τήν ἐποχή ἐκείνη ὅλους τούς τοίχους τοῦ Γ' ὀρόφου τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου Στρατοῦ (Σταδίου 4) τόν ἔπεισαν ὅτι ἡ 'Ελλάδα ἦταν βιώσιμη, ἀρκεῖ νά ἔπαιρνε τήν ἀπαιτούμενη βοήθεια ἀπό τούς συμμάχους της. Οἱ συζητήσεις μέ τόν ἴδιο καί τά μέλη τῆς ἀποστολῆς του ἦταν πολύπλευρες. Γι' αὐτό καί ἡ ἱκανοποίηση ὅλων μας στήν UNRRA ὑπῆρξε ἐξαιρετική, ὅταν υἱοθέτησε τίς ἀπόψεις μας.

Χαρακτηριστικό τῆς μεγάλης ἐντυπώσεως, πού ἔκαμε στόν P. Porter ἡ ἐργασία αὐτή, εἶναι ὅτι συνέστησε ἐπίσημα στήν ἑλληνική κυβέρνηση νά φροντίση ὥστε ἡ 'Επιτροπή καί ἡ ὑπηρεσία της νά μή διαλυθοῦν μέ τή λήξη τῶν ἐργασιῶν τῆς UNRRA, ἀλλά νά συνεχιστοῦν, μεταβαλλόμενες σέ ὑπηρεσία τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, πού θά ἀναλάμβανε νά καταρτίση ὅλο τό πρόγραμμα τῆς οἰκονομικῆς ἀνασυγκροτήσεως.

'Ατυχῶς, χάρη στίς ἀνώμαλες πολιτικές συνθῆκες τῆς ἐποχῆς καί μερικές προσωπικές φιλοδοξίες καί ἰδιοτέλειες ἡ εἰσήγηση αὐτή δέν ἔγινε ἀποδεκτή. Ἔτσι χάθηκε ἡ εὐκαιρία νά ἀποκτήση ἡ 'Ελλάδα ἀπό τότε μιά πραγματική 'Υπηρεσία Προγραμματισμοῦ, πού θά τήν ἔφερνε στήν εὐρωπαϊκή πρωτοπορία, ἀφοῦ ἄλλωστε καί τό πρότυπο τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῶν — τό γαλλικό Commissariat au Plan — μόλις πρίν ἀπό λίγο εἶχε ἀρχίσει νά λειτουργῆ.

6. Τό «Πρόγραμμα 'Ανασυγκροτήσεως» πού ὑπέβαλε ἡ ἑλληνική κυβέρνηση μετά τήν ἀποχώρηση τῆς UNRRA, τόν 'Ιούνιο τοῦ 1947, στήν 'Επιτροπή Εὐρωπαϊκῆς Συνεργασίας, ἦταν πράγματι ἕνα ἀπίθανο συνονθύλευμα κάθε εἴδους μορφῆς αἰτημάτων, συνολικοῦ ὕψους 5,7 δισ. δολλαρίων! Περιλάμβανε φυσικά καί τό σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ καί ἐκβιομηχανίσεως τῆς UNRRA. 'Αλλά καί τά τμήματα αὐτά χάθηκαν μέσα στό πέλαγος τῆς προχειρολογίας καί τοῦ μεγαλοϊδεατισμοῦ τοῦ γενικοῦ προγράμματος!...

Κατά τήν ἄνοιξη τοῦ 1948, ἐπῆρα στό Λονδίνο, ὅπου βρισκόμουν, πρόσκληση ἀπό τήν τότε κυβέρνηση νά ἐπιστρέψω καί νά ἀναλάβω τήν ὀργάνωση καί διεύθυνση τοῦ «'Ανωτάτου Συμβουλίου 'Ανασυγκροτήσεως» τοῦ ὁποίου θά γινόμουνα μέλος. 'Η πρόσκληση διαβιβάστηκε καί ἀπό τόν καθηγητή κ. Ξ. Ζολώτα μέ τόν ὁποῖον εἴχαμε συνεργαστῆ στήν 'Επιτροπή τῆς UNRRA. Σκοπός τοῦ Α.Σ.Α. θά ἦταν νά συντάξη ἕνα καλά θεμελιωμένο «Πρόγραμμα 'Ανασυγκροτήσεως» σύμφωνα μέ τίς ἀπαιτήσεις τοῦ σχεδίου Μάρσαλ. Δέχτηκα καί ξαναγύρισα στήν 'Αθήνα. Μόλις ἀνέλαβα τά καθήκοντά μου ἦλθα σ' ἐπαφή μέ τούς ἰθύνοντες τῆς 'Αμερικανικῆς Οἰκονομικῆς 'Αποστολῆς καί ἰδιαίτερα μέ τόν οἰκονομικό της σύμβουλο Clay καί συμφωνήσαμε, ὅτι βάση τοῦ προγράμματος πού θά ὑπέβαλε ἡ 'Ελλάδα στόν 'Οργανισμό Οἰκονομικῆς Συνεργασίας στό Παρίσι (Σχέδιο Μάρσαλ) θά ἦταν ὁ ἐξηλεκτρισμός καί ἡ ἐκβιομηχάνιση. Γι' αὐτό σέ μιά ἀπό τίς πρῶτες συνεδριάσεις τοῦ ΑΣΑ κάλεσα τόν κ. Clay νά παρευρεθῆ καί νά ἐκθέση τίς ἀμερικανικές ἀπόψεις. Πράγματι ὁ κ. Clay ὑποστήριξε μέ θέρμη τήν ἰδέα κές ἀπόψεις. Πράγματι ὁ κ. Clay ὑποστήριξε μέ θέρμη τήν ἰδέα τῆς ἐκβιομηχανίσεως καί εἶπε ὅτι ἡ ἀποστολή θά ἔρριχνε ὅλο τό βάρος της γιά τήν πραγματοποίηση ἑνός «man — sized program of industrialization». Περιέργως διαπίστωσα ὅτι, ἀντί ἡ ἐπίσημη αὐτή δήλωση νά γίνη δεκτή μέ ἐνθουσιασμό, προκάλεσε μᾶλλον δυσφορία σέ πολλά μέλη τοῦ ΑΣΑ καί τῆς ὑπεύθυνης κυβερνήσεως. Εἶχαν ἄλλες σκέψεις γιά τή βοήθεια καί ἤθελαν τόν ΑΣΑ προφανῶς μόνο σάν μετώπη, γιά νά κρύψουν εὐπρόσωπα τίς πραγματικές διαθέσεις τους...

Στό μεταξύ, ἡ μεγάλη ἀποστολή προσωπικοτήτων πού στάλθηκε ἀπό τό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ στό Παρίσι ἄρχισε «νά τυρβάζη» περί πολλά, ἐλάχιστο δέ ἐνδιαφέρον ἔδειχνε γιά τήν προώθηση καλά θεμελιωμένων αἰτημάτων καί ἰδιαίτερα τῆς ἐκβιομηχανίσεως. 'Ενεργοῦσε μάλιστα χωρίς νά παίρνη ὑπόψη της τίς ὑποδείξεις τοῦ ΑΣΑ, θέλοντας νά βασίση τίς διεκδικήσεις μας γιά βοήθεια, ὅπως συνήθως γίνεται στόν τόπο μας, στόν συναισθηματισμό, μέ ἀποτέλεσμα φυσικά τήν ἀποτυχία καί τήν ἀπογοήτευση.

Βλέποντας ὅτι ἡ παρουσία μου στόν ΑΣΑ ὑπό τίς συνθῆκες αὐτές κανένα χρήσιμο σκοπό δέν ἐξυπηρετοῦσε παραιτήθηκα λίγους μῆνες ὕστερα ἀπό τήν ἀνάληψη τῶν καθηκόντων μου. Παραιτήθηκε μαζί μου καί ὁ καθηγητής κ. Ξ. Ζολώτας.

'Η περιπετειώδης συνέχεια στά αἰτήματά μας γιά βοήθεια ἀπό τό σχέδιο Μάρσαλ εἶναι ἄλλη ἱστορία καί μ' αὐτή δέν θ' ἀσχοληθῶ. Τό κάνει ἄλλωστε αὐτό ἀπό τή σκοπιά του ὁ καθηγητής κ. Νικολαΐδης.

7. Αὐτή εἶναι σέ ἁδρές γραμμές ἡ ἱστορία τῆς πρώτης φάσεως τῆς μάχης γιά τήν ἐκβιομηχάνιση. Τά προγράμματα τῆς UNRRA ὑπῆρξαν ἡ ἀφετηρία γιά τόν οἰκονομικό προγραμματισμό καί ἀποτέλεσαν τή βάση — μέ πολλές ἀναπροσαρμογές, ἀλλά καί παραμορφώσεις, ἐννοεῖται — ὅλων τῶν προγραμμάτων πού ἐπί πολλά χρόνια παρουσίασαν διάφορες κυβερνήσεις γιά τόν ἐξηλεκτρισμό καί τήν ἐκβιομηχάνιση.

Γιά ὅσους πῆραν μέρος στή σύνταξή τους ἀποτελεῖ τή μεγαλύτερη ἱκανοποίηση, ὅτι τά ὄνειρά τους γιά τόν ἐξηλεκτρισμό πραγματοποιήθηκαν στό ἀκέραιο στά 20 χρόνια πού ἐπακολούθησαν καί ὅτι ἕνας μεγάλος ἀριθμός ἀπό τίς βιομηχανίες πού προγραμματίστηκαν τότε εἶναι σήμερα πραγματικότητα. 'Ο χῶρος δέν ἐπιτρέπει νά παραθέσουμε τά ὀνόματα ὅλων τους. 'Επιβάλλεται, ὅμως, μιά ἐξαίρεση γιά μερικούς πού δέν ὑπάρχουν πιά, ὅπως: τῶν B. Maben, Χρ. 'Αγαλόπουλου, Κ. Γουναράκη καί Καρρᾶ, γενικοῦ διευθυντῆ τοῦ Γενικοῦ Χημείου τοῦ Κράτους — γιατί ἡ συμβολή τους ἦταν ἰδιαίτερα σημαντική.

Παρασιώπηση τοῦ ἔργου τῆς UNRRA, ὑπό τίς συνθῆκες αὐτές σέ μιά «ἀναδρομή στό παρελθόν» εἶναι ἀνεπίτρεπτη. Πρῶτο, γιατί παραγνωρίζει τήν προσφορά μιᾶς πλειάδας φωτισμένων 'Ελλήνων πού σέ μιά ἀπό τίς ζοφερώτερες περιόδους τῆς ἱστορίας μας δέν ἔχασαν τήν πίστη τους στήν 'Ελλάδα. Καί δεύτερο, γιατί μέ τό ἔργο τους ὑπῆρξαν πρωτοπόροι στήν τεχνική τοῦ σχεδιασμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως σ' ὁλόκληρη τήν Εὐρώπη. 'Η ἐπανόρθωση εἶναι ἑπομένως ἐπιβεβλημένη.

Μέ φιλικά αἰσθήματα

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ
Φυλακές Κορυδαλλοῦ
12 Δεκεμβρίου 1971

Η ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΑΥΡΙΟ

● Συνέχεια ἀπό τή 12η σελίδα

μία βελτιωμένη ἔκδοση (μέ κεραία, ἐνδιάμεση μετάδοση «θροΐσματος ἡσυχίας κ.λ.π.) αὐτῶν πού χρησιμοποιοῦμε σήμερα γιά ἀτομική ἀκρόαση μουσικῆς, διδακτικῆς ὕλης κ.λ.π. (στό αὐτί ἀπ' εὐθείας καί ἀργότερα, ὅταν τελειοποιηθοῦν τά μέσα ἐλέγχου συχνοτήτων σέ ἀπόσταση).

Μόλις τό ἄτομο φορέσει τά ἀκουστικά ἀπομονώνεται! καί διαλέγει τότε τίς ἐπιθυμητές «εἰσόδους» (inputs) ἀπομονώνοντας ὅσα θέλει νά ἀρνηθῆ. Ταυτόχρονα, δέν ἐνοχλεῖ ἄλλες ὁμάδες ἤ ἄτομα τοῦ περιβάλλοντός του.

Παράλληλα, καί ἡ 'Οπτική ἀπομόνωση θά ἐξασφαλίζεται μέ ὀματογυάλια - φίλτρα (καί ἀργότερα ἄυλα πετάσματα) μέσω τῶν ὁποίων θά βλέπης μόνο ὅ,τι διαλέγεις, π.χ., μία τηλεοπτική εἰκόνα θά εἶναι ὁρατή μόνο σέ αὐτόν πού τήν ἐκλέγει (χωρίς νά ἐνοχλῆ, νά ἐπιβάλλεται καί στούς ἄλλους).

'Η ἀνάγκη ἀντίστροφης ὀπτικῆς ἀπομονώσεως, πού δέν εἶναι ἀναγκαία ὅπως ἡ ἀκουστική μόνωση — δηλαδή ὅταν δέν θέλης νά σέ βλέπουν οἱ ἄλλοι — δέν θά ὑφίσταται στό μέλλον, διότι ὁ ἄνθρωπος θά ἔχη ἀπαλλαγῆ ἀπό τά ἐπίκτητα συμπλέγματα καί θά ζῆ ὅπως τήν ἐποχή τῶν ἀρχέγονων κοινωνιῶν, ὑποδείγματα τῶν ὁποίων διατηρήθηκαν μέχρι τήν πρόσφατη ἱστορική ἐποχή ('Εσκιμῶοι, 'Ινδιάνοι κ.ἄ.) ἤ ὑπάρχουν ἀκόμη ('Αφρική κ.ἄ.). Μέ τά ἐπίκτητα «συμπλέγματα ντροπῆς» γιά ὡρισμένες «ἀτομικές» δραστηριότητες θά ἐκλείψουν καί τά «συμπλέγματα περιέργειας» πού ὠθοῦν τούς τρίτους νά μᾶς παρατηροῦν. Καί φυσικά αὐτές οἱ βελτιώσεις τῆς ἀνθρώπινης συμπεριφορᾶς θά ξεπεράσουν κατά πολύ τά πρότυπα.

Οἱ ἄλλες αἰσθήσεις — εἴσοδοι πληροφοριῶν, δέν συνθέτουν πρόβλημα.

3. 'Η Αἰσθητική τῆς «'Αρχιτεκτονικῆς» τοῦ μέλλοντος

'Η δομή τῆς πόλης καί τῆς κατοικίας τοῦ αὔριο πρέπει νά εἶναι κάτι φευγαλέο καί ὅσο τό δυνατόν ἄυλο. 'Η ἔμφαση πρέπει νά δοθῆ στήν φύση πού εἶναι τό πιό ὡραῖο, τό πιό ἀνακουφιστικό, τό πιό ἀπαραίτητο στοιχεῖο γιά τόν ἄνθρωπο καί μέ τό ὁποῖο πρέπει νά εἶναι σέ ἄμεση ἐπαφή. 'Η ἀνάγκη τοῦ αὐτοθαυμασμοῦ (= τῆς αὐτοπεποιθήσεως) τοῦ ἀνθρώπινου εἴδους θά ἱκανοποιῆται στό μέλλον ἀπό:

1. Αὐτή καθ' ἑαυτή τήν πράξη ἀναπτύξεως καί συντηρήσεως τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος,
2. τήν ἱστορία του, μέ τήν διαφύλαξη καί συντήρηση τῶν ὑπαρχόντων πόλεων καί ἱστορικῶν μνημείων,
3. τήν ἀπειρία τῶν δυνατοτήτων πού θά τοῦ προσφέρη ἡ τεχνολογία πού συνεχῶς θά ἀναπτύσση,
4. τά «στιγμιαῖα μνημεῖα» καί «περιβάλλοντα» πού θά δημιουργῆ θά ἀποθηκεύωνται στίς Τράπεζες πληροφοριῶν — μουσεῖα,
5. τήν τέχνη καί τίς ἀνεπτυγμένες κοινωνικές ἀνταλλαγές.

4. Τό ἀπώτερο μέλλον

Ὅπως περιγράφεται στήν παράγραφο 2.) Κεφ. IV, ἡ ἰδιοσυγκρασία τοῦ ἀνθρώπου τοῦ μέλλοντος θά ἐπιτρέψη τήν ἐφαρμογή ἄυλων συστημάτων δημιουργίας περιβάλλοντος. Στό ἀπώτερο μέλλον ἐκτός ἀπό ἕνα ἁπλοποιημένο φορέα (πιθανόν ἀναρτημένο ἀπό «ἀκίνητους» δορυφόρους) (13) καί ἀπό μονάδες παραγωγῆς κυμάτων, ἡ ἐφαρμογή τοῦ συστήματος θά ἀφορᾶ τό σύνολο τῶν στοιχείων συνθέσεως τῶν διαφόρων χώρων διαβιώσεως, «ἀπομιμήσεως» καταστάσεων κλπ.

Οἱ ἐπιθυμητές συνθῆκες περιβάλλοντος θά ὑλοποιοῦνται μέ τόν ἔλεγχο σαφοῦς διαχωρισμοῦ διαφόρων περιοχῶν κυμάτων, μαγνητικῶν πεδίων καί τῶν σχετικῶν δυνατοτήτων συναφῶν τομέων (ἡ θεωρητική τους βάση δέν ἔχει ἀκόμη διατυπωθῆ γιά νά γίνη μιά συγκεκριμένη περιγραφή. Πάντως τά ὑπάρχοντα στοιχεῖα ὅσο καί οἱ προβλεπόμενοι ἀναγκαῖοι στόχοι, δικαιολογοῦν τό βάσιμο τῆς ὑποθέσεως).

'Η ἑπόμενη γενεά φορέων — μετά ἀπό αὐτούς πού ἀναφέραμε — θά πρέπει νά εἶναι οἱ «ἤπειροι — δορυφόροι» πού θά σταθεροποιηθοῦν, πάνω ἀπό τμήματα τῶν ὠκεανῶν (ἡ διαφάνεια τῆς σχεδόν «ἄυλης» συστάσεώς τους συμπληρωμένη, ὅπου χρειάζεται, μέ εἰδικά πρίσματα συλλογῆς καί ἀναμεταδόσεως τῆς ἡλιακῆς ἐνέργειας, θά διατηρήση τό φυσικό κύκλωμα ἐξατμίσεως — ὑγρασίας — βροχῆς).

Μετά, μία συγκριτική μελέτη κόστους — ὠφελιμότητος, θά ἀποδείξη ἄν ἡ ἐπέκταση συστημάτων περί τόν πυρῆνα — γῆ, πέραν τῆς ἀτμοσφαίρας θά εἶναι προτιμότερη ἀπό τήν ἀποίκιση ἄλλων οὐρανίων σωμάτων.

Πάντως, ψυχολογικά καί πρακτικά (μικρή ἀπόσταση, μέ «συμβατικά» μέσα μετακινήσεως), ἡ πρώτη παραλλαγή φαίνεται πιό πιθανή.

'Ακόμη καί ἡ ἐκμετάλλευση τοῦ ἐνεργειακοῦ πλούτου ἄλλων πλανητῶν εἶναι ἀμφίβολο ἄν θά χρειασθῆ ἄμεση ἀνθρώπινη παρουσία...

Οἱ ἐπιθυμητές καταστάσεις θά «ὑλοποιοῦνται» στιγμιαῖα μέ τηλεμετάδοση τῆς σκέψης — ὅπως ὅταν π.χ. ἀποφασίζουμε νά κάνουμε μία κίνηση, ἐνῶ ἀντίθετα, ὅταν ἀποζητοῦμε κάτι δέν θά μεσολαβῆ χρόνος ἀναμονῆς ἤ ἀνάγκη ἄλλη ἐνέργειας (ὅπως σήμερα). Φυσικά θά εἶναι δυνατό νά δημιουργοῦμε καταστάσεις παραισθήσεων — χωρίς παραισθησιογόνα κ.ο.κ.

'Ο ἄνθρωπος θά «ἀνεβαίνη» (δέν ἐνδιαφέρει νά προσδιορισθῆ ἐδῶ ὁ ἐπικρατέστερος τρόπος κάθε τεχνολογικῆς γενεᾶς, ἀρκεῖ τό γεγονός ὅτι θά ἀνεβαίνη περισσότερο παρά θά κινῆται ὁριζοντίως) σέ ἕνα σταθμό δημιουργίας καταστάσεων πού θά νοικιάζη γιά ἐλάχιστο ἤ μακροχρόνιο διάστημα (περίπου ὅπως στά σημερινά ξενοδοχεῖα). Σέ κάποιο μεταβατικό στάδιο τῆς τεχνολογικῆς ἐξέλιξης οἱ διάφοροι φορεῖς τοῦ σώματος τοῦ ἀτόμου — καί τῆς τυχόν παρέας του — θά εἶναι ὑλικοί (βλέπε σχέδια).

Τέλος τά «συμβατικά» robots (δέν ἐννοοῦμε φυσικά τίς ἀνθρωπόμορφες κοῦκλες), ὅσο καί τά «ἔξυπνα» ἐλεφαντάκια τοῦ A. C. Clarke, θά εἶναι τελείως ἄχρηστα, διότι ἡ τεχνολογική ἀνάπτυξη στούς ἄυλους τομεῖς θά εἶναι ταχύτερη (καί πιό ἀποτελεσματική) ἀπ' ὅ,τι συνήθως ὑπολογίζουμε.

Τ. Χ. ΖΕΝΕΤΟΣ

---

(13) Τό νά ἀναφερθοῦμε ἀπό τώρα σέ συστήματα δημιουργίας συνθηκῶν ἐλλείψεως βαρύτητος θά εἶναι ἀρνητική συμβολή σέ προβλέψεις τοῦ «μέλλοντος», γιά σήμερα τοὐλάχιστον. Γιατί τό «μέλλον» ἔχει ἀπειροστή ἔννοια καί ὑπό τήν ἔννοια αὐτή, ἡ πρόβλεψη δέν ἔχει νόημα — καί «τελικά» μηδενίζεται.

Καί μιά αἰσιόδοξη πρόβλεψη γιά τή διεθνῆ ναυλαγορά

ΑΠΟ ΜΙΑ ΕΜΠΕΡΙΣΤΑΤΩΜΕΝΗ ΜΕΛΕΤΗ

ΛΟΝΔΙΝΟ, 'Ιανουάριος.— 'Αντίθετα ἀπό τή διάθεση πού ἀντανακλοῦν οἱ σημερινές ναυλαγορές καθώς ἐμφανίζουν συνεχῆ κάμψη, οἱ ναυτιλιακοί κύκλοι ἀντλοῦν ἐλπίδα ἀπό μιά ἐπίκαιρη μελέτη ὑπό τόν τίτλο «Forecasting Ship Demand, πού ἔχει ἐκδοθῆ ἀπό τόν οἶκο Seatrade Publications Ltd. 'Η ἀνάλυση αὐτή ἐπισημαίνει τήν «λογική ἰσορροπία μεταξύ προσφορᾶς καί ζητήσεως», καθώς καί τήν «βαθύτερη τάση πρός ἰσορροπίαν στίς ἀγορές πλοίων τράμπ καί δεξαμενοπλοίων».

'Εν τούτοις, ἡ μελέτη ὑπαινίσσεται ὅτι ἡ ἀνάρρωση στίς ναυλαγορές μπορεῖ νά χρειασθῆ ἕνα χρονικό διάστημα, ἐξ αἰτίας τῶν παραδόσεων νεοναυπηγουμένων πλοίων κατά τούς προσεχεῖς 12 - 18 μῆνες καί τοῦ ὕψους τῆς χωρητικότητας τῶν παροπλισμένων πλοίων πού πρέπει νά ἀπορροφηθοῦν καί πάλιν ἤ νά πωληθοῦν σάν παλησίδερα.

'Αναλύοντας τήν σχέση ἀνάμεσα στήν οἰκονομική αὔξηση στίς ἀνεπτυγμένες χῶρες, στίς θαλάσσιες μεταφορές καί στόν ὄγκο τοῦ ἐν ἐνεργεία ἐμπορικοῦ στόλου τοῦ κόσμου κατά τά τελευταῖα 13 χρόνια, ἡ ἔκθεση καθορίζει τίς μεταβλητές πού ἀποτελοῦν πρακτική μέθοδο στή πρόβλεψη τῆς ζητήσεως πλοίων.

Οἱ συγγραφεῖς Lev Sychrava καί Marian Bush (ὁ πρῶτος εἶναι ἐπί κεφαλῆς τοῦ τμήματος ἐρευνῶν καί ἀναπτύξεως τῆς Lambert Bros. (Shipping) Ltd, London, καί ὁ δεύτερος οἰκονομολόγος εἰδικός στίς ἔρευνες, στό ἴδιο τμῆμα) ἐξετάζουν κριτικά ἕνα ἁπλό μοντέλο προβλέψεων πού ἐχρησιμοποίησε ἡ 'Επιτροπή Ναυπηγήσεων τῆς Κοινῆς 'Αγορᾶς κατά τό 1969, εἰσάγουν σημαντικές τροποποιήσεις στό μοντέλο αὐτό, στίς ὁποῖες ὑπάγεται καί μιά μεταβλητή ἐπιχειρησιακοῦ κύκλου καί διατυπώνουν μία δική τους πρόβλεψη σχετικά μέ τήν προσφορά καί ζήτηση στό ἐμπόριο καί στή ναυτιλία γιά τήν περίοδο 1970 - 1975. 'Η πρόβλεψη αὐτή εἶναι ἰσότιμη μέ ἀνεξάρτητες ἀναλύσεις μοντέλων σχετικά μέ τό ἐμπόριο τοῦ πετρελαίου καί τήν μεταφορά ξηροῦ φορτίου καί μέ μιά πρακτική ἄποψη σχετικά μέ ὅσα συμβαίνουν στήν ἀγορά.

Στό βιβλίο αὐτό, οἱ συνδυασμένες ἱκανότητες τοῦ ἐπαγγελματία οἰκονομολόγου καί στατιστικολόγου χρησιμοποιοῦνται γιά τήν διατύπωση σέ ὁμαλή, εὐνόητη, γλῶσσα, τῆς τάσεως πού θά κυριαρχήση στή ναυτιλιακή ἀγορά κατά τά προσεχῆ πέντε χρόνια. ('Η διεύθυνση τοῦ οἴκου πού τό ἐξέδωσε εἶναι: Seatrade Publications Ltd, Faizfax House, North Station Road, Colchebιβλίου εἶναι 5 λίρες 'Αγγλίας ἤ ster, Essex, England. 'Η τιμή τοῦ βιβλίου εἶναι 5 λίρες 'Αγγλίας ἤ 12,50 δολλάρια).